

такође могу изразити реченицама повезаним везником и) јер она, »табела истинитости«, јасно раздваја конјункцију од импликације.

Да закључим. На основу свега што је речено, а и на основу тога што се у овој књизи афирмише приступ координацији на нивоу дискурса, Прањковићева књига и у теоријском (посебно) и у дескриптивном дијелу представља новост у сербокроатистици. Тако ова по броју страна (83) права књижица по свему ономе што доноси превазилази увелико свој обим, јер открива нове путеве у анализи српскохрватских »независносложених« реченица. Овом књигом на најбољи се начин југословенској лингвистичкој, а посебно синтаксичкој, јавности представио млади загребачки лингвиста-синтаксичар — Иво Прањковић.

Милош Ковачевић

Крунослав Прањкић, *Језик и књижевно дјело. Огледи за лингвостилистичку анализу књижевних текстова*. (Треће, проширено издање), Београд, 1985.

Већ и сама чињеница да је књига Крунослава Прањкића »Језик и књижевно дјело« доживјела, ево, и треће издање, што у лингвистичкој литератури није чест случај, довољно говори о њеној »употребној вриједности«.¹

Окосницу књиге чине лингвостилистичке анализе књижевних дјела појединих југословенских писаца 20. вијека, прије свега А. Г. Матеша и М. Крлеже.² Своје теоријске поставке Прањкић темељи на егзактној анализи стилотворних језичких јединица, избјегавајући тако субјективне и произвољне оцјене, и очито је да нема претензије да спроведеном анализом досегне и естетско вредновање цјелине анализираних предлошка.

Будући да је заинтересована стручна и научна публика већ имала прилику да се упозна са садржајима прва два издања,³ у овоме ћемо осврту пажњу усмјерити углавном на поглавље »Стилистике« (189—224. стр.), којим је — у односу на претходна два — ово издање књиге и проширено.

Након уводних напомена о стилу и стилистици уопште, аутор теоријски и практично разматра проблеме лингвостилистике и ње-

¹ Књига се појавила крајем 1985. године у библиотеци »Језик и књижевност« младог београдског издавача ИГРО Нова просвета.

² Значајан допринос проучавању језика и стила наших савремених аутора, као и лингвостилистички уопште, представљају и књиге проф. Душана Јовића »Лингвостилистичке анализе« (Библиотека Друштва за српскохрватски језик и књижевност СРС, Београд, 1975) и »Језички систем и поетска граматика« (БИГЗ — Јединство, Београд — Приштина, 1985).

³ Школска књига, Загреб, 1968. и 1973. године.

них примијењених одјељака: компаративне, дијакхронијске и дијалекатске стилистике. Према језичком нивоу коме припадају поједина изражајна средства, лингвистичку стилистику Прањић дијели на: а) *микростилистику* (која укључује: *фоностилематику*, *морфостилематику*, *синтактостилематику* и *семантостилематику*), б) *микростилистику* (или *текстостилистику*), и ц) *графостилематику* (ова се дисциплина бави екстралингвистичким стилистичким интензификаторима оствареним на плану (орто)графије текста, прије свега интерпункцијом).

Илустрације су из дјела И. Г. Ковачића, Р. Маринковића, И. Андрића, М. Селимовића, М. Крлеже, Ђ. Даничића, и др. У више наврата аутор показује незамјењивост појединих стилема трансформацијом текстуалног сегмента, премда су — на референцијалном плану — поједини стилеми (фоностилеми, морфостилеми, синтактостилеми, семантостилеми, текстостилеми и графостилеми) информативни колико и њихове стилистички неутралне трансформације.

Компаративна стилистика, осим у лингвистику, задире и у књижевну теорију и у историју. Према појединим ауторима, она »... не претпоставља ни искључиво двојезични материјал као објект својих истраживања, него се усређује на компаративно анализирање стила, штавише, чак само једнога језика, двају или више писаца једнога језика у једној стилској епохи; дакако, будући компаративна, она се бави и успоредбом од језика к језику, особито кад је по сриједи чин превођења«. На примјерима из И. Андрића (успоредба оригинала и превода *На Дрини ћуприје* на њемачки, енглески, руски и пољски језик), те Ђ. Даничића и М. Крлеже, аутор потврђује »непобитљиву спознају теорије превођења о томе да је пријевод остварљив лакше на разини супстанције садржаја, веома пак тешко на разини супстанције израза«.

Дијакхронијска стилистика примијењена је на текстове из прошлости. Ту се пред истраживача поставља проблем реконструкције незаписане језичке норме из времена у коме су ти текстови настали. Осим што поједини архаични списи крију у себи стилеме које — ради што цјеловитијег доживљаја умјетничког дјела — лингвистичком анализом треба откривати, и нама савремена књижевност неријетко нуди језик баштине, сасвим интенционалан спој дијакхроније са синхронијом. За илустрацију се наводе налази истраживача стила *Башчанске плоче* и *Пољичког статута* (Е. Херцигоња), *Марина Држића* (Ф. Чале), те *Гундулића* (Ј. Вончина).

Дијалекатска стилистика има задаћу да опише и вреднује све случајеве стилистичке употребе говорне ријечи, која иначе обилује афективним вриједностима. Аутор указује на то да се дијалекатском садржају код нас тек одскора прилази и са стилистичког аспекта, премда је сваки опис појединог говора без компоненте стилистичког проучавања у лингвистичком смислу непотпун. Познато је да се стилистички могу искористити у народном говору сва средства (гласови, акценат, творбене морфеме, облици, фразе); ово

отуда што је дијалекатски говорник, будући да влада »укупношћу дијалекатског инвентара као језичким корпусом за изрицање својих мисаоних садржаја«, »више од говорника који се служи стандардним језиком упућен на стилистичко искориштавање говорне грађе«. Сваки је говор специфична организација не само фонетско-фонолошких, акценатских, морфолошких, лексичких и синтаксичких, него и стилских особина. »Опћу стилистичку слику којег говора стварају многобројне стилске особине тога говора. Свим стилистичким особинама некога говора одговара објективна стварност у тренутку говора. Тако схваћена стилистичка обрада омогућује дијалекатској стилистици објективно закључивање и тиме јој осигурава мјесто међу емпиричким зnanственим дисциплинама.« У сврху илустрације реченог, аутор наводи резултате до којих је дошао Б. Финка приликом стилистичког испитивања дугооточких говора.

Можемо закључити да је треће, допуњено издање књиге у садржајном погледу знатно обogaћено овдје представљеним поглављем »Стилистике«, које представља својеврсну синтезу ауторовог теоријског и практичног бављења лингвистилистичком проблематиком, те да ће ова књига, и информативна и подстицајна у исти мах, доиста допринијети уклањању предрасуде према којој је »граматика душман доживљавању пјесништва«.

Сенахид Халиловић

МОСКОВСКИ НАУЧНИ СКУП У ПОВОДУ 150. ГОДИШЊИЦЕ УНИВЕРЗИТЕТСКЕ СЛАВИСТИКЕ У СССР-У

Године 1835, у складу са новим Статутом о универзитетима, у Русији је донесена одлука да се оснују катедре за »историју и књижевност словенских говора« на четири руска универзитета — Московском, Петербуршком, Казанском и Харковском, чиме је славистика и званично уведена као универзитетска дисциплина. Пошто се 1985. године навршило 150 година универзитетске славистике у Совјетском Савезу, у Москви је од 21. до 23. јануара 1986. на Филолошком факултету, поводом тог јубилеја, одржан научни скуп, на коме су присуствовали истакнути слависти (лингвисти, књижевни теоретичари и историчари) из читавог Совјетског Савеза. За овај импозантан скуп било је пријављено 114 реферата и саопштења (прочитано је 111). Он је у истину био свесавезни, јер је окупис слависте из 30 универзитетских центара СССР-а.

Скуп је радио у пленарним засједањима и секцијама. На пленарним засједањима прочитано је 14 реферата, а у секцијама 97 реферата и саопштења. Рад се одвијао у три секције: Секцији за словенске језике (пријављено 16 реферата и 15 саопштења), Секцији за